

آئین ژئوپولیتیک ایران (فنون تجزیه و تحلیل ژئوپولیتیک)

تالیف:

دکتر هاشم امیری

زهره آهني

www.ketab.ir

سرشناسه	: امیری، هاشم، ۱۳۶۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: آئین ژئوپولیتیک ایران: (فنون تجزیه و تحلیل ژئوپولیتیک) / مولفان: هاشم امیری، زهرا آهنی
منشخصات نشر	: تهران: کانی مهر، ۱۳۹۶
منشخصات ظاهری	: ۱۳۶ ص
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۷۱-۰۴-۴
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه به صورت زیرنویس
عنوان دیگر	: فنون تجزیه و تحلیل ژئوپولیتیک
موضوع	: سیاست جغرافیایی -- ایران
موضوع	: Geopolitics -- Iran
موضوع	: جغرافیای سیاسی -- ایران
موضوع	: Political geography -- Iran
موضوع	: ایران -- روابط خارجی
موضوع	: Iran -- Foreign relations
شناسه افزوده	: آهنی، زهرا، ۱۳۵۷ -
رده بندی کنگره	: ۳۱۹/۰۸۱۹ ۱۳۹۶
رده بندی دبیوی	: ۳۳۰/۱۲۰ ۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۷۸۰۲۱۴

انتشارات کانی مهر

آئین ژئوپولیتیک ایران (فنون تجزیه و تحلیل ژئوپولیتیک)

مؤلف : دکتر هاشم امیری - زهرا آهنی

ناشر : کانی مهر

نوبت چاپ : اول

سال چاپ : ۱۳۹۶

چاپ: البرز

قیمت : ۱۰۰۰۰۰ ریال

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۷۱-۰۴-۴

آدرس: خ انقلاب، خ ۱۲ فروردین، ساختمان ناشران، طبقه همکف، پلاک ۱۶/۲۲

تلفن: ۶۶۴۹۰۳۱۵ - ۶۶۹۵۲۲۹۰

مطالعات مربوط به سیاست

مطالعات مربوط به سیاست

تفاوت روش‌شناسی و روش تحقیق در علوم مربوط به سیاست

روش استمدارنيسم در علوم مربوط به سیاست

تأکید بر بازنمایی روضه واقعیت به جای حضور یا نمایش واقعیت

نفی ساختارگرایی در رفتارشناسی

رد منطق استقرایی در علم پژوهش

فنون یا ابزار تجزیه و تحلیل

اصول و شرایط اولیه پژوهش و تجزیه و تحلیل

تفاوت نظریه و اندیشه:

نظریه چیست؟

نظر یا اندیشه چیست؟

واقع‌گرایی برای حصول بی‌طرفی علمی

پرهیز از موهوم‌گرایی و افسانه‌پردازی‌ها و شایعه‌سازی

پرهیز از شخصی کردن مباحث علمی و پژوهشی

۴۳ - دنبوری در کار تحقیق و بیان حقیقت

۴۴ - تضایط فکری

۴۵ - استفاده از زبان به عنوان وسیله انتقال مفاهیم

۴۶ - اصول کنایی یا فلسفه علم

۴۷ - اصول تخصصی پژوهش یا تجزیه و تحلیل

۴۸ - شیوه‌های تجزیه و تحلیل

۵۱ - ساخت و ارائه فرضیه **HYPOTHESIS**

۵۴ - استناد

۵۸ - فصل دوم

۵۸ - بیان‌های ژنوپولیتیک روابط خارجی

۶۰ - مقدمه

۶۱ - ضرورت ژنوپولیتیک؟

۶۲ - نگاهی به برخی از مفاهیم ساختاری ژنوپولیتیک

۶۳ - کسور = **STATE**

۷۰ - قدرت = **POWER**

۸۴ - رویکرد ژنوپولیتیک عملی در مسئله هسته‌ای ایران

۸۹	- بازدهی استراتژیک و ژئو-استراتژیک
۹۳	مبانیست خارجی
۹۸	فصل سوم
۹۸	تئین ژئوپولیتیک ایران
۹۹	تولیدات ژئوپولیتیک جمهوری اسلامی ایران
۱۰۱	تئین ژئوپولیتیک ایران
۱۱۲	- ادعاهای و حقایق ژئوپولیتیک ایران
۱۱۷	- نگاه منعطف ژئوپولیتیک (شمالی - غربی)
۱۱۸	غرب ژئوپولیتیک
۱۲۲	- چهره‌های سیاست خارجی ایران در پس‌زمینه سرد
۱۲۴	- چهره ژئوپولیتیک
۱۲۷	- بازیگران، برنامه‌ها، ژئوپولیتیک
۱۲۸	- وقایع ضدژئوپولیتیک ایران
۱۳۶	- نتیجه‌گیری
۱۳۹	منابع

سخنی از نویسنده:

مطالعات ژئوپولیتیک مدت‌هاست در ایران به دلایل معلوم و نامعلومی مغفول مانده است. معلوم بودنش در مظهر پژوهشگران و محققین و دانشجویان این رشته می‌دانند و نامعلوماتش هم یکنواختی تحقیق و تفحص بیشتری دارد تا حداقل بخشی از این مجهولات روشن شود. با یقین ریشه این مجهولات ابتدا به سیستم و روش آموزش این مبحث برمی‌گردد و بعد به مسایل اجرایی آن. در تألیف قبل تلاش نمودم که حداقل اشتباهات آموزشی در اجرایی این مبحث در ایران را با توجه به مطالعات گسترده مورد واکاوی و شناخت و در حد توانایی خودم با کمک و مشاوره اساتید بزرگوار و بی‌ادعای این مبحث به اصلاح آن‌ها بپردازم. در این مسیر با مسایل محیرالعقلی رسیدم که بدون ذره‌ای اغراق واقعاً تأسف‌آور و رنجش‌آور بود. اما می‌دانم مسیر سختی را انتخاب کرده‌ام ولی چاره‌ای نیست باید رفت. از جمله‌ی این مسائل تأسف‌آور این است که در تعریف و بیان مفهوم و نوع نگارش این مبحث با اشتباهات

عجیبی و مشکوکی مواجه می‌شویم. به عنوان نمونه با وجودی که در تعریف هر بحث یا هر علمی مثل روابط بین‌الملل، سیمی، علوم سیاسی، مراد، ریخته‌گری، آجرپزی، خیاطی، کامپیوتر و غیره بخشی از مفهوم آن در کلمه یا واژه موجود است اما در بحث آموزشی این بحث گاهی با تعاریفی مواجه می‌شویم که سنخیت و نزدیکی با واژه و بحث اصلی ندارد.

به عنوان مثال یکی از شناخته شده‌ترین این تعاریف از سه کلمه بی‌معنا ساخته شده که نه‌اند من این تعریف دقت نداشته که ایشان حتی نتوانسته یک جمله بسازد. ایشان فقط سه کلمه، اکنار هم قرار داده‌اند که گویایی و رمایی لازم را نه تنها نداشته بلکه عامان به تربیت از ایشان با توجه به وابستگی‌های معمول، به ترویج این‌گونه تعاریف و اصلاحات نارسا پرداخته‌اند و همچنان می‌پردازند.

تعاریف رایج از بزرگان و پیشگامان این مبحث گویای این واقعیت غیرقابل کتمان است که موضوع این مبحث "قدرت" است البته قدرتی که قابل گسترش در فرای مرزهای کشورها باشد قدرت در درون کشورها با توجه به قوانین و نظم حاکم در کشورها مشمول قدرت ژئوپولیتیکی که در بین قدرت‌ها اتفاق می‌افتد نیست. موقعی که به خود واژه ژئوپولیتیک هم نگاه می‌کنیم می‌بینیم که از دو بخش ژئو+ پولیتیک تشکیل شده که هر کدام از بخش‌ها تعاریف خود را دارند. معنی اصطلاحی ژئو یعنی کره زمین و پولیتیک یعنی سیاست است با توجه به این‌که جزء اول در شرایط مختلف تعاریف مختلف نزدیک به هم دارد در اینجا با توجه به ماهیت و تعریف سیاست برای نزدیکی به تعریف سیاست و گویایی بیشتر کل واژه جزء اول یعنی ژئو

بهتر است "جهان" تعریف شود. به این صورت می‌توان سیاست‌های مربوط به کل جهان را در معنی اصطلاحی ژئوپولیتیک نامید. در ابتدا به یکی از پیش پافتاده‌ترین و شاید مهلک‌ترین اشتباهات و ایرادات آموزشی و پژوهشی در این علم پرداخته شد. چون:

خشت اول چون نهد معمار کج --- تا ثریا می‌رود دیوار کج
چون گذارد خشت اول بر زمین معمار کج
گر رساند بر فلک، باشد همان دیوار کج

اما برخورد اجرایی ما با این مبحث نیز دست کمی از برخورد آموزشی‌مان ندارد. به این صورت که، اساساً، اصولاً، علماً و منطقاً زمینه‌های آموزشی زیربنای و شروع مسائل اجرایی است. به عبارت بهتر در کشور ما این دو بخش به صورت عجیبی کاملاً مجزا از هم هستند. در مرحله اول دلیل این جدایی عجیب اولاً تصمیمات و اتخاذ استراتژی‌های واکنشی دستگاه مزبور به مسائل و بحران‌های موجود یعنی تصمیمات احساسی، احساسی و در بیشتر موارد جناحی در سیاست خارجی است و دوماً به هم و عوف دستگاه اجرایی به تمام ایرادات و اشکالات آموزشی باز هم دلیل اصلی این نقایص آموزشی نیست.

البته همه می‌دانیم در مسائل مدیریتی و اجرایی، دستگاه سیاست‌نمایی در ایران مانند حکومت‌های موروئی اداره می‌شود. بدتر این‌که این سیستم اجرایی، انتقاد را بر نمی‌تابد یا منتقدی نیست یا اگر هم هست آنان را به دید دشمن می‌بینند که کمترین تبعات انتقاد به این سیستم به حاشیه راندن شدن منتقدین

است. روندهای مورد ذکر، راه را برای هر نوع تحولی در این دستگاه با هر دولتی بسته است و این مسیر قهقراپی همچنان به سرعت پیموده می‌شود. چرایی نگارش این اثر که مکمل کتاب ژئوپولیتیک، دیپلماسی و رفتار قدرت‌ها است مقابله با انحرافات و نقایص آموزشی و اجرایی است که در بالا به رازدن از آن‌ها اشاره شده.

طرح این بحث و بیان در این جا ضرورتی را سبب شده است در اشاره‌هایی ولو مختصر به اساتید قدرشناسی از زحمات اساتید ارجمندم که در دوران تحصیل بنده مشغول و دایرنامیم بوده‌اند داشته باشم. اساتیدی چون دکتر پیروز مجتهدزاده، دکتر عزت‌الله عزتی، دکتر عبدالرضا فرجی‌راد، دکتر غنیرضا حمیدیان، دکتر مسعود توفیقی، دکتر عنایتانی، دکتر زنگنه، دکتر اسدی، دکتر غنیرضا محرابی، دکتر حمیدرضا محمادی، دکتر جواد اطاعت و دکتر عبدالرضا رحمانی فضل‌ی (با عرض پوزش از محضر اساتیدی که ممکن است، به هر دلیلی، نامشان از قلم افتاده باشد).

در مورد خود شایسته یادآوری می‌دانم که در یک فاسفه جغرافیای سیاسی و مباحث پیشرفته ژئوپولیتیک در دوران تحصیلی از محضر استاد برجسته‌ای چون، پروفیسور پیروز مجتهدزاده، برایم میسر شده و از این بزرگوار است که خود را مدیون آن استاد بلند مقام دانسته و بر خود لازم می‌دانم، به هر فرصتی مراتب قدردانی خود را از تأثیرات اندیشه‌های آن استاد برجسته بر آموخته‌هایم در جغرافیای سیاسی و ژئوپولیتیک، ابراز نمایم.

در پایان، سپاسگزار نقش شمار فراوانی از دوستان دیگر که ذکر همه آن‌ها، سبب اطاله این سیاس‌نامه خواهد بود، ولی باید بگوییم که نوشتن چنین اثری و پژوهش در این باره مستلزم صرف وقت بسیار و اختصاص اوقاتی زیادی

است که به دور از خانواده‌ام گذشته است. از این رو، قدردانی و سپاس ژرف
خود را تقدیم مادر و پدر ارجمندم می‌کنم که سال‌ها تحصیل و ماه‌ها کار مرا
برای تهیه این اثر تحمل کردند.

هاشم امیری

بهار ۱۳۹۶

www.ketab.ir